

текстуальне вираження (зміст присяги), мовні характеристики якої не відповідають вимогам до нормативного юридичного тексту. Відповідно, поняття «присяга» та «порушення присяги» неодмінно зводяться до низки оціночних понять і суджень, що є неприпустимим для формулювання підстав юридичної відповідальності. Доктринальне та судове тлумачення виявляються нездатними повноцінно вирішити цю проблему. Звільнення тексту (змісту) присяги від оціночних елементів призведе до спотворення самої сутності присяги. Вирішення проблеми вбачається у повсюдній відмові (і передусім у законодавстві про державну службу) від правотворчої практики встановлення дисциплінарної відповідальності за порушення присяги та переходу до більш конкретних та юридично визначених способів закріплення складів дисциплінарних правопорушень. Саме такий шлях дозволить узгодити практику дисциплінарної відповідальності з вимогами принципу верховенства права, а також усуне нерівність у становищі державних службовців та інших працівників – суб'єктів службово-трудова відносин. Отже, пропонується п. 1 ч. 2 ст. 65 Закону № 889-VIII виключити.

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Кримова Д. С. Інститут присяги у службовому праві України : дис. ... д-ра філософії : 081 «Право». Запоріжжя, 2021. 223 с.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу» / ред. кол.: К. О. Ващенко, І. Б. Коліушко, В. П. Тимошук, В. А. Дерезь (відп. ред.). Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 796 с.
4. Постанова Верховного Суду від 25.11.2021 р. у справі №826/6038/15. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101370681>

Роман МИРОНЮК

професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), доктор юридичних наук, професор

**ОКРЕМІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ОСІБ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Частими випадками в діяльності поліції є втручання в роботу поліції, перешкоджання виконання ними поліцейських функцій. При цьому частіше всього це здійснюється з метою відволікання поліцейського від оформлення процесуальних документів на місці вчинення правопорушення для затягування процедури притягнення до відповідальності та допущення процесуальної помилки поліцейським, і зазвичай це властиве в процесі виконання поліцейським превентивної функції та оформлення матеріалів справ про адміністративні правопорушення.

При цьому треба зазначити, що встановлена ст. 343 КК України кримінальна відповідальність за «втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця» [1] є не діючим засобом відповідальності, що вказує на відсутність рішень суду про притягнення осіб за вчинення цього кримінального правопорушення, вчиненого щодо поліцейського. Тож аналіз судової практики, систематизований в звітності Державної судової адміністрації України, свідчить, що, наприклад, в 2020 році за втручання в діяльність працівника поліції було порушено всього 12 кримінальних проваджень, і жодному з них не було винесено судові рішення, натомість за цей же період було порушено 54 кримінальних провадження щодо перешкоджання діяльності журналістів, хоча жодне до них не мало наслідком притягнення особи до кримінальної відповідальності [2]. Водночас у більшості європейських країн за перешкоджання поліцейської діяльності встановлені заходи відповідальності від штрафу в 400 євро в Іспанії за прирікання з поліцейським до 7 000 євро

та затриманням за недотримання заборон щодо доступу до місця події (перетин поліцейської стрічки) у Франції [3, с. 45].

У зв'язку з цим для забезпечення гарантій належного виконання поліцейським своєї правоохоронної функції та з урахуванням зарубіжного досвіду доцільно диференціювати юридичну відповідальність за перешкоджання роботі поліцейського, встановивши: 1) адміністративну відповідальність за «Перешкоджання діяльності або втручання в діяльність працівника поліції, що не мало наслідком кримінальної відповідальності», шляхом розширення положень статті 187 КУпАП «Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця» [4]; 2) кримінальну відповідальність за перешкоджання діяльності або втручання в діяльність працівника поліції, якщо це призвело до неможливості виконання поліцейським своїх обов'язків або було спрямовано на прийняття ним незаконного рішення, шляхом уточнення положень ст. 343 КК України.

Також однією з проблем притягнення до адміністративної відповідальності за порушення ПДР, зафіксованого в автоматичному режимі, є ідентифікація водія, який вчинив таке порушення, що в більшості випадків не можлива, ідентифікаційним елементом фіксації є відповідний транспортний засіб (за номерним знаком). А тому адміністративну відповідальність в цьому випадку несе відповідальна особа – фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб.

Притягнення цих осіб до відповідальності суперечить принципам такої відповідальності – індивідуальності покарання, та наявності вини особи у вчиненні правопорушення, на що звернуто увагу громадськістю, беручи до уваги закордонний досвід. Наприклад, законодавство Німеччини більш прискіпливо ставиться до доведеності вини власника транспортного засобу у вчиненні порушення правил дорожнього руху, яке було виявлено за допомогою фотокамер фіксації правопорушень (Blitzerfotos), факт дорожнього правопорушення має бути доведено. Це робиться за допомогою різних вимірювальних приладів на основі фотографій або відеофрагментів. Ідентифікації лише транспортного засобу недостатньо, адже відповідальність несе водій. Він може бути підданий стягненню лише за наявності зображення особи, яка керувала транспортним засобом у момент учинення правопорушення. Хоча порядок ідентифікації особи з фотографією та перелік збігів зовнішності не визначено, суддя під час розгляду скарги повинен переконатися в особі порушника за формою обличчя, волосся, підборіддя, очей, носа, вух індивідуальних характеристики, такі як зростання брів або видимим шрамом тощо. Тому фотознімки, зроблені позаду транспортного засобу, не визнаються доказами. Здебільшого в європейських країнах практика притягнення до адміністративної відповідальності за порушення ПДР, які зафіксовані технічними засобами, досить поширена, але з урахуванням доведення вини особи вчиненні правопорушення або надання доказів невинуватості, тобто надання власником даних про передачу транспортного засобу в користування іншій особі з ідентифікацією даних на цю особу.

Отже, з метою дотримання прав громадян в діяльності поліції та з урахуванням зарубіжного досвіду в межах національної правової доктрини та практики застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення ПДР, зафіксованого в автоматичному режимі, доцільно встановити таке:

по-перше, за вчинення правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, притягувати до відповідальності не власника транспортного засобу, а водія – особу, яка фактично керувала транспортним засобом в момент фіксації правопорушення за допомогою технічного засобу, працюючого в автоматичному режимі. Після фіксації правопорушення транспортний засіб підлягає зупиненню, а в разі неможливості цього зробити, обов'язок встановити особу правопорушника покладається на відповідний підрозділ Національної поліції. При цьому ідентифікація особи, яка керує транспортним засобом в момент фіксації правопорушення технічним засобом, що працює в автоматичному режимі, може здійснюватись шляхом використання посвідчення водія з чіпом, на якому містилась би відповідна інформація про водія. Для цього на законодавчому рівні необхідно встановити обов'язок водія закріплювати посвідчення водія у верхній частині вітрового скла транспортного засобу;

по-друге, встановити адміністративну відповідальність власника транспортного засобу за неналежну передачу транспортного засобу для керування іншій особі або ухилення від внесення відомостей про належного користувача відповідного транспортного

засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів, шляхом доповнення КУПАП новою нормою такого змісту: «*Стаття 121-3. Неналежна передача транспортного засобу для керування іншій особі або ухилення від внесення відомостей про належного користувача відповідного транспортного засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів.*

Неналежна передача транспортного засобу для керування іншій особі або ухилення від внесення відомостей про належного користувача відповідного транспортного засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів тягне за собою накладення штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

По-третє, врегулювати процедуру звільнення власника транспортного засобу від відповідальності в разі: протиправного вибуття транспортного засобу чи його номерних знаків з володіння власника; перебування за кермом транспортного засобу на законних підставах іншої особи. При цьому обов'язок надання доказів щодо своєї непричетності до вчиненого правопорушення покладається на власника транспортного засобу.

2. З огляду на відсутність відповідальності за порушення правил дорожнього руху, що спричинило потерпілому тілесні ушкодження легкого ступеня тяжкості, запропоновано усунути цю прогалину в законодавстві шляхом внесення змін до статті 124 КУПАП, а саме доповнити її частиною другою, в якій передбачити відповідальність за це діяння, а саме: ч. 2 ст. 124 КУПАП «*Порушення учасниками дорожнього руху правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, тягне за собою накладення штрафу в розмірі п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від шести місяців до одного року».*

3. З метою ефективної протидії керуванню транспортними засобами в стані сп'яніння запропоновано конкретні заходи, такі як: 1) встановлення диференціації відповідальності залежно від ступеня сп'яніння особи, яка керує транспортним засобом; 2) розробити та затвердити на рівні наказу Міністерства охорони здоров'я України методику проведення медичного огляду на стан сп'яніння; 3) нормативно закріпити перелік наркотичних засобів та інших речовин, а також їх кількісний показник в крові, за якого заборонено керувати транспортним засобом; 4) законодавчо встановити можливість усувати водія від керування транспортним засобом до одержання результатів огляду водія на стан сп'яніння, але не більше ніж на 24 години.

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Судова статистика за 2020 рік : Звіт № 1-к судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження. *Офіційні дані Державної судової адміністрації України*. URL : https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/rik_2020/

3. Єрмолаєва-Задорожня С. В. Кримінологічна характеристика перешкоджання службовій діяльності працівників правоохоронних органів та його запобігання : дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук (д-ра філософії) за спеціальністю 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» (081 – Право) / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. Харків, 2019. 217 с.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.